

LATVIJAS EVANGĒLISKI LUTERISKĀ BAZNĪCA

Rīga, 2017. gada 14. novembrī
uz 12.10.2017. Nr. 1-04/372-pav

Sāņemis Satversmes tiesas
Kancelejā 14.11.2017.
J. Springer

VV /520

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS
kancelejai
Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Par viedokļa sniegšanu

Ar Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2017. gada 11.oktobra lēmumu lietā Nr. 2017-18-01 Latvijas evaņģēliski luteriskā Baznīca ir atzīta par pieaicināto personu lietā Nr. 2017-18-01 un tā uzaicināta līdz 2017. gada 14.novembrim rakstveidā izteikt viedokli par *Religisko organizāciju likuma* 7. panta otrs daļas un 8. panta ceturtās daļas atbilstību *Latvijas Republikas Satversmes* 99. un 102.pantam un *Religisko organizāciju likuma* 7. panta trešās daļas atbilstību *Latvijas Republikas Satversmes* 91., 99. un 102. pantam. Apstrīdētās normas liez draudzēm pirmo desmit gadu laikā pēc pirmās pārreģistrēšanās izveidot religisko savienību (baznīcu), kā arī liez Latvijā reģistrēt baznīcu, ja tādas konfesijas baznīca iepriekš jau ir reģistrēta.

Izpildot Latvijas Republikas Satversmes tiesas doto uzdevumu, Latvijas evaņģēliski luteriskā Baznīca (turpmāk – LELB vai Baznīca) kā luterānu konfesionālais centrs Latvijā iesniedz savu viedokli lietā.

LELB pilnībā pievienojas Latvijas Republikas Saeimas (turpmāk – Saeima) 2017. gada 19. septembra Atbildes rakstā paustajiem argumentiem un apsvērumiem un arī uzskata, ka *Religisko organizāciju likuma* 7. panta otrā daļa un 8. panta ceturtā daļa atbilst *Latvijas Republikas Satversmes* 99. un 102.pantam, kā arī *Religisko organizāciju likuma* 7. panta trešās daļa atbilst *Latvijas Republikas Satversmes* 91., 99. un 102. pantam.

Papildus minētajam vēlamies norādīt:

[1] Par LELB darbību regulējošiem ārējiem normatīvajiem aktiem

LELB religisko darbību regulē sekojoši speciālie likumi:

- 07.09.1995. "Religisko organizāciju likums";
- 20.11.2008. "Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas likums";
- 12.05.1992. "Par īpašumu atdošanu reliģiskajām organizācijām";
- 09.06.2005. "Doma baznīcas un klostera ansambļa likums" un citi normatīvie akti.
- Periodā no 11.09.1990. līdz 10.10.1995. spēkā bija Augstākās padomes izdotais likums "Par reliģiskajām organizācijām".

[1.1] 11.09.1990. likuma "Par reliģiskajām organizācijām" 4. pantā bija noteikts, ka reliģiskās organizācijas ir Latvijas Republikas iedzīvotāju brīvprātīgas apvienības, kuras tiek izveidotas uz reliģiskās pārliecības pamata, lai apmierinātu un nodrošinātu savu locekļu reliģiskās intereses un vajadzības.

Likuma "Par reliģiskajām organizācijām" 5. pantā bija noteikts, ja draudze atzīst savu piederību pie kādas Republikas teritorijā funkcionējošas konfesijas (reliģiskā centra), tas tiek norādīts draudzes iesniegumā, un to apstiprina atbilstošās konfesijas (reliģiskā centra) vadība. No statūtu (satversmes, nolikuma) reģistrācijas brīža reliģiskā draudze, reliģiskais centrs vai cita reliģiskā organizācija ieguva juridiskās personas statusu.

Pamatojoties uz likumu "Par reliģiskajām organizācijām", līdz 1994. gadam juridiskās personas statusu bija atjaunojušas 266 LELB piederīgas luterānu draudzes. Četras no draudzēm, Aizputes, Cīravas, Snēpeles un Valtaiķu evaņģēliski luteriskās draudzes, kas līdz 1940. gadam bija darbojušās LELB sastāvā, atjaunojot juridiskās personas statusu, nolēma turpināt darbību kā neatkarīgas, patstāvīgas evaņģēliski luteriskās draudzes un ieguva autonomo draudžu statusu un līdz ar to kā Baznīcai piederīgas personas vairs nepastāvēja.

[1.2] Lai nodrošinātu īpašuma tiesību atjaunošanu reliģiskajām organizācijām uz objektiem, kuri Latvijas teritorijā bija atsavināti pēc 1940. gada 21. jūlija, 12.05.1992. tika pieņemts likums "Par īpašumu atdošanu reliģiskajām organizācijām".

Saskaņā ar šajā likumā norādīto terminu skaidrojumu **reliģiskās organizācijas ir reliģiskie centri (kūrija, konsistorija¹, eparhija, savienība, padome), draudzes, misijas, klosteri, reliģiskās mācību iestādes un reliģiskās apvienības.**

Atbilstoši likuma 6. panta pirmajai daļai tiesības atgūt nelikumīgi atsavinātos īpašuma objektus atbilstoši saviem statūtiem (satversmei, nolikumam) ir reliģiskajām organizācijām, kuras 1940.gadā bija reģistrētas Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas Baznīcu un konfesiju departamentā vai Sabiedrisko lietu ministrijas Preses un biedrību departamentā, ja tās netika pārtraukušas reliģisko darbību un ir atjaunojušas savu juridiskās personas statusu. Reliģiskās organizācijas reģistrāciju līdz 1940.gadam apliecina Latvijas Valsts vēstures arhīva izziņa. Juridiskās personas statusa atjaunošanu apliecina reliģiskās organizācijas reģistrācijas apliecība.

Saskaņā ar šī likuma 6. panta otro daļu tādas pašas tiesības atgūt nelikumīgi atsavinātos īpašuma objektus ir bijušo reliģisko organizāciju tiesību pārmantotājām, tas ir, reliģiskajām organizācijām, kuras savu darbību pēc 1940. gada bija pārtraukušas, bet tagad ir atjaunojušas savu juridiskās personas statusu. **Ja draudze vai cita reliģiskā organizācija vairs nepastāv, tās īpašumu, kā arī reliģisko organizāciju izveidoto labdarības un citu biedrību, patversmju, nabagmāju u. tml. īpašumu pārņem attiecīgais reliģiskais centrs Latvijā.**

Savukārt, 6. panta trešā daļa paredz, ka par īpašuma tiesību pārmantotājām var atzīt atjaunotās reliģiskās organizācijas, kas pieder pie tās pašas konfesijas, pie kuras piederēja bijusī reliģiskā organizācija, ja to statūtos (satversmē, nolikumā) formulētie mērķi, uzdevumi un pamatmācība, kā arī tiesiskais statuss, nosaukums un darbības teritorija ir tādi paši. **Īpašuma tiesību pārmantojamību pēc attiecīgā reliģiskā centra atzinuma konstatē tiesa**, bet, ja centra nav, — tiesa izprasa Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas Religijas lietu konsultatīvās padomes atzinumu(pašreizējā redakcijā).

No likuma "Par īpašumu atdošanu reliģiskajām organizācijām" var redzēt, ka reliģiskajam centram likumdevējs ir deleģējis tiesības un pienākumus, ievērojot tiesiskās kontinuitātes principu, jo atbilstoši 1934. gadā 20. septembra *Likumu par evaņģēlisko luterisko baznīcu²* Baznīcai, kā arī Baznīcas virsvaldei, vietējām baznīcām un draudzēm bija juridiskās personas tiesības un gadījumā, ja kāda pie evaņģēliskās luteriskās Baznīcas piederīga juridiska persona likvidējās, tad viņas manta pārgāja evaņģēliski luteriskās Baznīcas īpašumā. Līdz ar to LELB piederīgajām draudzēm bija iespējas atgūt nelikumīgi atsavinātos īpašumus arī tādā gadījumā, ja draudze padomju varas okupācijas gados bija pārtraukusi savu darbību.

¹ 1991. gada 25.februārī ar Satversmes reģistrāciju reliģiskajai organizācijai tika atjaunots juridiskās personas statuss ar nosaukumu "LATVIJAS EVANGĒLISKI LUTERISKĀS BAZNĪCAS KONSISTORIJA". 1996. gada 17. jūnijā reliģiskā organizācija tika pārreģistrēta ar nosaukumu "LATVIJAS EVANGĒLISKI LUTERISKĀ BAZNĪCA"

² Likumu un noteikumu krājums, 27.10.1934., Nr. 16

LELB vērš Satversmes tiesas uzmanību uz to, ka likums "Par īpašumu atdošanu reliģiskajām organizācijām" ir spēkā esošs un tajā iekļautās tiesību normas tiek piemērotas joprojām.

[1.3] Atbilstoši *Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas likumā* sniegtajam terminu skaidrojumam Baznīca ir Latvijas evaņģēliski luteriskā Baznīca ar visām tās draudzēm.

Likuma 2. panta otrajā daļā ir norādīts, ka likuma uzdevums ir, atbilstoši konstitucionālajām tradīcijām un Latvijas Republikas Satversmes 99.panta noteikumam, ievērojot **Baznīcas kā Latvijā tradicionālas reliģiskās organizācijas ilglaicīgu pastāvēšanu un izplatību Latvijas teritorijā**, atzīstot tās ieguldījumu un bagāto pieredzi sabiedrības fiziskās un garīgās veselības, izglītības, kultūras, sociālās palīdzības un citās jomās, tostarp aktīvo līdzdalību valstiskuma veidošanas procesā, kā arī ievērojot to, ka Baznīcas valdījumā atrodas ievērojams nacionālās nozīmes kultūras un mākslas mantojums, regulēt valsts un Baznīcas tiesiskās attiecības un noteikt valsts un Baznīcas kopīgos uzdevumus sociālajā, tiesiskajā, izglītības un kultūras jomā.

Lai gan LELB likumā nav noteikts, ka LELB ir luterānu konfesionālais centrs, minētais izriet no citiem tiesību aktiem, kas iekļaujas kopīgajā tiesību sistēmā Latvijā.

Saskaņā ar *Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas likuma* 3. pantu valsts atzīst Baznīcas tiesības interpretēt Bībeles Svētos Rakstus, formulēt savu mācību (doktrīnu) un to sludināt, veidot savu iekšējo dzīvi, savu organizatorisko struktūru un misiju. Līdz ar to valsts ir uzņēmusies pozitīvu pienākumu neiejaukties reliģisko organizāciju reliģiskajā darbībā (*Reliģisko organizāciju likuma* 4. panta ceturtā daļa), tādējādi nodrošinot *Latvijas Republikas Satversmes* 99. pantā noteikto, ka Baznīca ir atdalīta no valsts.

[2] Par Reliģisko organizāciju likuma (turpmāk – Likums) 7. panta otrās daļas un 8. panta ceturtās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 99. un 102.pantam

[2.1] Saskaņā ar Likuma2. panta pirmajā daļā norādīto, šis likums, ievērojot *Latvijas Republikas Satversmi*, kā arī starptautiskos līgumus par cilvēktiesībām reliģijas jomā, regulē sabiedriskās attiecības, kas veidojas, īstenojot apziņas brīvību un veicot reliģisko organizāciju darbību.

Likuma mērķis ir noteikts Likuma 2. panta otrajā daļā un tas ir garantēt Latvijas iedzīvotājiem tiesības uz reliģijas brīvību, kas ietver tiesības brīvi noteikt savu attieksmi pret reliģiju, individuāli vai kopā ar citiem pievērsties kādai reliģijai vai nepievērsties nevienai no tām, brīvi mainīt savu reliģisko vai citu pārliecību, veikt reliģisko darbību, kā arī paust savu reliģisko pārliecību, ievērojot spēkā esošos likumdošanas aktus.

Likuma 7. panta otrā daļa nosaka, ka desmit (vai vairāk) vienas konfesijas draudzes, kas ir reģistrētas Latvijas Republikā, var izveidot reliģisko savienību (baznīcu). Šis noteikums neattiecas uz šā likuma 8. panta ceturtajā daļā norādītajām reliģiskajām organizācijām. Likuma 8. panta ceturtā daļa paredz draudzēm, kuras pirmo reizi uzsāk darbību Latvijas Republikā un nepieder pie valstī jau reģistrētajām reliģiskajām savienībām (baznīcām), pirmo desmit gadu laikā katru gadu jāpārreģistrējas regista iestādē (turpmāk — pārreģistrācija). Pārreģistrējot reliģisko organizāciju, regista iestāde pamatojas uz Tieslietu ministrijas sniegtu atzinumu par reliģiskās organizācijas iepriekšējā perioda darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām.

[2.2] LELB uzskata, ka Likuma 7. panta otrā daļa un 8. panta ceturtā daļa atbilst *Latvijas Republikas Satversmes* 99. un 102.pantam, un pievienojas Saeimas 2017. gada 19. septembra Atbildes rakstā paustajiem argumentiem un apsvērumiem, papildus norādot sekojošo.

[2.3] Pieteikuma iesniedzējs – Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šajā gadījumā valsts izvēlētie līdzekļi nav samērīgi. Kaut arī ar tiem būtu iespējams sasniegt legitīmo mērķi, tomēr to ir iespējams izdarīt arī ar mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Proti, pārliecināties par to, ka reliģiska organizācija ievēro normatīvo aktu prasības ir iespējams daudz ātrākā laika posmā, un nav nepieciešams 10 gadu nogaidīšanas un pārreģistrēšanās

periods, īpaši gadījumos, kas skar pasaulei un Latvijā jau labi pazīstamas organizācijas kā pieteicēju (Latvijas Pareizticīgā Autonomā Baznīca”³).

[2.4.] LELB nepiekrit šim pieteicēja argumentam, pamatojot to ar vienu konkrētu piemēru no LELB pieredzes saistībā ar LELB draudzes prettiesisku pārreģistrāciju ārpus LELB sastāva, kas izraisīja LELB zaudējumus un vairākus tiesvedības procesus.

[2.5.] Saistībā ar reliģisko organizāciju, kas tika pārreģistrēta 2017. gada 17. augustā un šajā pārreģistrācijas procesa pieļautajiem pārkāpumiem, kas ir izraisījušas sekas un būtiskus zaudējumus LELB, šobrīd norisinās tiesvedība administratīvā procesa ietvaros, civilprocesa ietvaros un ziņas, kas satur informāciju par iespējamu notikušu noziedzīgu nodarījumu, tiks pārbaudītas *Kriminālprocesa likumā* noteiktajā kārtībā.

Ievērojot tiesu praksi Latvijā, un termiņus, kādos notiek lietu izskatīšana tiesās kā arī izmeklēšanas darbības kriminālprocesa ietvaros, ir iespējams prognozēt, ka tiesas procesu galīgie spriedumi varētu stāties spēkā pēc 5-7 vai vēl vairāk gadiem. Tikai tad Tieslietu ministrijai būs iespēja izdarīt secinājumus par konkrētās pārreģistrējamās reliģiskās organizācijas darbības atbilstību normatīvajiem aktiem.

Līdz ar to no šī konkrētā piemēra var redzēt, ka pārliecināties par to, ka reliģiska organizācija ievēro normatīvo aktu prasības nav iespējams daudz ātrākā laika posmā, kā to apgalvo Pieteicējs, jo minētais izriet no objektīviem un reāliem apstākļiem – tiesībsargājošo institūciju un tiesu kapacitātes un resursiem.

[2.6.] *Par lietas apstākļiem. Reliģisko organizāciju likuma 14. panta otrajā daļā ir noteikts, ka reliģiskās organizācijas darbojas, pamatojoties uz attiecīgās konfesijas kanoniskajiem noteikumiem un saviem statūtiem (Satversmi, nolikumu). Savukārt, Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas likuma 5. panta ceturtā daļa paredz, ka draudzes un Baznīcas mantiskās attiecības tiek risinātas Draudzes nolikumā un Baznīcas satversmē noteiktajā kārtībā. Ja kāda no Baznīcas draudzēm likvidējas, tās manta pāriet Baznīcas īpašumā Draudzes nolikumā noteiktajā kārtībā.*

LELB draudzes darbojas saskaņā ar nolikumu, ko izstrādā Virsvalde un apstiprina un groza LELB augstākā lēmējinstītūcija – LELB Sinode. Tādējādi tiek nodrošināta LELB kanonisko noteikumu ievērošana un organizatoriskā struktūra.

Atbilstoši LELB draudzes nolikumam, ja draudzes sapulce pieņem lēmumu par draudzes kā reliģiskas organizācijas likvidēšanos, reorganizāciju vai darbības izbeigšanu, tai skaitā, ja draudze pieņem lēmumu pārstāt darboties kā LELB draudze, šis lēmums nekavējoties jāpaziņo Virsvaldei. Draudzes nolikuma noteikumi paredz, ka draudzes likvidēšanās vai darbības izbeigšanas vai gadījumā, ja draudze pārstāj darboties kā LELB draudze, draudzes īpašums pāriet LELB īpašumā ar šāda lēmuma pieņemšanas brīdi un Kapituls LELB Satversmē noteiktajā kārtībā ir tiesīgs ieceļt draudzes pārvaldes komisiju, kas veiks draudzes likvidācijas komisijas pienākumus.

Minētās tiesību normas nodrošina Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas likuma 3. pantā norādīto likuma uzdevumu – Latvijā tradicionālās reliģiskās organizācijas ilglaicīgu pastāvēšanu, ievērojot to, ka Baznīcas valdījumā atrodas ievērojamas nacionālas nozīmes kultūras un mantojums. Atbilstoši LELB Satversmes 50. pantam LELB kopējais īpašums ir gadsimtiem veidojies ar LELB, to draudžu un to loceļu darbu un no ziedojuumiem, kā arī iegūts, noslēdzot dažādus civiltiesiskus darījumus, vai mantošanas ceļā. Līdz ar to visi LELB un tās draudzēm vai to dibinātām iestādēm dāvināti, mantoti, pirkti vai citādā veidā iegūti kustami un nekustami īpašumi, kā arī kapitāli (aktīvi) ir vienlaicīgi arī visas LELB kopējais īpašums.

[2.7] 2016. gada 20. jūnijā LELB uzzināja, ka, pamatojoties uz Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra (turpmāk – Uzņēmumu reģistrs) notāram nepatiesi iesniegtajām ziņām, LIEPĀJAS KRUSTA EVANGĒLISKI LUTERISKĀS DRAUDZE 2017. gada 17. augustā ir pārreģistrēta ārpus LELB, lai gan atbilstoši LELB Satversmei un draudzes nolikumam, gadījumā, ja draudze ir pieņemusi lēmumu izstāties no LELB, tā tiek likvidēta. Proti, Uzņēmumu reģistra notārs, veicot draudzes pārreģistrāciju, nepārliecinājās par pieteikumam pievienoto dokumentu atbilstību reliģiskās organizācijas nolikumam, kuru grozīt vai mainīt ir tiesības tikai LELB augstākajai lēmējinstītūcijai – Sinodei.

³ LELB piezīme

Turklāt, konkrētajā situācijā draudze tika pārreģistrēta ārpus LELB ar tādu pašu nosaukumu, izmainot tikai lielo un mazo burtu rakstību no LIEPĀJAS KRUSTA EVANGĒLISKI LUTERISKĀ DRAUDZE uz "Liepājas Krusta evaņģēliski luteriskās draudze", tādējādi pieļaujot Religiskā organizāciju likuma 10. panta pirmās daļas 1. punkta noteikumu pārkāpumu, jo religiskās organizācijas nosaukums nedrīkst maldināt par draudzes piederību pie religiskās savienības (baznīcas), ja draudze neatzīst savu piederību pie likumā noteiktajā kārtībā reģistrētas religiskās savienības (baznīcas).

Par Latvijas Uzņēmumu Reģistra draudzes pārreģistrācijas procesā pieņemtajiem lēmumiem šobrīd notiek tiesvedība Administratīvajā apgabaltiesā ar lietas Nr. A420307816.

[2.8] Pamatojoties uz Uzņēmumu reģistra 2016. gada 17. augusta lēmumu, šaura ieinteresēto personu grupa panāca, ka nekustamais īpašums, kuram atbilstoši Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas likuma 5. panta ceturtajai daļai pēc draudzes likvidācijas vajadzēja pāriet LELB īpašumā, tika reģistrēts zemesgrāmatā uz citas juridiskas personas vārda, kurai ar bijušo LELB sastāvā esošo LIEPĀJAS KRUSTA EVANGĒLISKI LUTERISKO DRAUDZI vairs nav nekādas tiesiskas saistības. Turklat pēc prettiesiskās draudzes pārreģistrācijas šis nekustamais īpašums uz 99 gadiem tika iznomāts citai juridiskai personai, nostiprinot nomas tiesības kā apgrūtinājumu zemesgrāmatā.

Rezultātā – savu likumā aizskarto un apstrīdēto tiesību un interešu aizsardzībai LELB bija spiesta vērsties Liepājas rajona tiesā, lūdzot tiesu atzīt LELB īpašuma tiesības uz LIEPĀJAS KRUSTA EVANGĒLISKI LUTERISKĀS DRAUDZES nekustamo īpašumu, kas šobrīd reģistrēts zemesgrāmatā uz citas juridiskas personas – Liepājas Krusta evaņģēliski luteriskās draudzes vārda, un atzīt par spēkā neesošu uz 99 gadiem noslēgto nomas līgumu.

Ar Liepājas tiesas 2017. gada 31. janvāra lēmumu tiesa apmierināja LELB līgumu par prasības nodrošināšanu pirms prasības celšanas tiesā. Uz laiku, kamēr norit administratīva tiesvedība par Uzņēmumu reģistra lēmumiem pārreģistrācijas lietā, tiesvedība civillietā Nr. C20130517/12 ir apturēta.

[2.9] LELB vairākkārt ir vērsusies Latvijas Republikas Tieslietu ministrijā saistībā par religiskās organizācijas, kas ir izstājusies no LELB, prettiesisku rīcību, atsakoties nodot LELB īpašumu, kas atbilstoši Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas likuma 5. pantam pieder Baznīcāi un, izmantojot maldinošo nosaukumu, reģistrējot to uz sava vārda zemesgrāmatā. Tieslietu ministrijas ieskatā LELB ir tiesības pārņemt savā īpašumā bijušās LELB sastāvā esošās draudzes - LIEPĀJAS KRUSTA EVANGĒLISKI LUTERISKĀS DRAUDZES īpašumu, vienlaikus norādot, ka īpašuma pārņemšana ir īstenojama normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

2017. gada 3. jūlijā LELB nosūtīja Latvijas Republikas Tieslietu ministrijai vēstuli, lūdzot draudzes pārreģistrācijas procesā izvērtēt religiskās organizācijas "Liepājas Krusta evaņģēliski luteriskā draudze" darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām.

Atbildot uz LELB vēstuli, Latvijas Republikas Tieslietu ministrija norādīja, ka plāno vērsties pie Liepājas Krusta evaņģēliski luteriskās draudzes ar aicinājumu mainīt nosaukumu atbilstoši Religiskā organizāciju likuma 10. panta pirmās daļas noteiktajam. Taču, ņemot vērā, apstākli, ka starp Baznīcu un draudzi notiek tiesvedība, Tieslietu ministrijas ieskatā šobrīd nav pietiekama pamatojuma, lai nepārreģistrētu draudzi. No Tieslietu ministrijas atbildes izriet, ka, lai pārreģistrācijas procesā izvērtētu draudzes darbības atbilstību normatīvajiem aktiem, ir nepieciešams sagaidīt tiesvedības procesu rezultātus.

[2.10] Papildus jānorāda, ka ierosinātajos tiesvedības procesos ar Liepājas Krusta evaņģēliski luteriskā draudze prettiesiski izmanto Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas nosaukumu, lietojot apzīmējumu LPSR baznīca, un attiecinot to uz LELB, tādējādi aizskarot LELB piederīgo ticīgo personu reliģiskās jūtas un ceļot naidu.

Līdz ar to, ievērojot iepriekš minētos apstākļus, saistībā par nepatiessu ziņu sniegšanu Uzņēmumu reģistra valsts notāram, LELB piederošā īpašuma izkrāpšanu un prettiesiskām darbībām, aizskarot reliģiskās jūtas un ceļot naidu, LELB ir līgusi valsts tiesībsargājošās iestādes izvērtēt šos faktus un saukt vainīgās personas pie atbildības. Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 371. panta otro daļu un 387. panta pirmo daļu Latvijas Republikas Generālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departaments lietas materiālus ir nosūtījis valsts policijai kriminālprocesa uzsākšanai.

[2.11] Tāpat kritiku neiztur apgalvojums, ka nav nepieciešams 10 gadu nogaidīšanas un pārreģistrēšanās periods īpaši gadījumos, kas skar pasaulē un Latvijā jau labi pazīstamas organizācijas, jo reliģiskā organizācija, kas ir pārtraukusi darbību savas konfesijas reliģiskās savienības (baznīcas) sastāvā ir uzskatāma par pilnīgi citu tiesību subjektu – tai vairs nav nekādas

saistības ar konfesionālo centru, kas sludina evaņģēliju un sargā savu mācību atbilstoši Baznīcas ticības apliecībām un tradīcijai.

Ievērojot iepriekš minēto, LELB uzskata, ka Likuma 7. panta otrā daļa un 8. panta ceturtā daļa ciktāl tās ierobežo desmit draudzēm tiesības izveidot baznīcu, paredzot tām desmit gadu pārreģistrācijas periodu, atbilst *Latvijas Republikas Satversmes* 99. un 102. pantam.

[3] Par Likuma 7. panta trešās daļas atbilstību *Latvijas Republikas Satversmes* 91., 99. un 102. pantam

[3.1] Atbilstoši Likuma 7. panta trešā daļas noteikumiem vienas konfesijas draudzes var izveidot valstī tikai vienu reliģisko savienību (baznīcu).

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka Likuma 7. panta trešajā daļā *noteiktais ierobežojums, kas vienas konfesijas draudzēm Latvijā ļauj izveidot tikai vienu reliģisko savienību (baznīcu) nav nepieciešams un samērīgs, jo, ļaujot vienas konfesijas draudzēm izveidot tikai vienu baznīcu, pārējām draudzēm tiek nodarūts kaitējums, kas ir lielāks nekā sabiedrības iegūtais labums no šāda ierobežojuma. Valsts arī bez pamata sniedz priekšroku tikai vienai reliģiskai savienībai konfesijas ietvaros, ļaujot tai iegūt baznīcas statusu.*

LELB nepiekrit Pieteicēja argumentiem, pamatojot to ar sekojošām Likuma tiesību normām.

Atbilstoši Likuma 14. panta otrajai daļai reliģiskās organizācijas darbojas, pamatojoties uz attiecīgās konfesijas kanoniskajiem noteikumiem un saviem statūtiem (satversmi, nolikumu).

Saskaņā ar Likuma 10. pantam reliģisko organizāciju statūtos cita starpā ir jānorāda reliģiskās organizācijas mācība (Svētie raksti, dogmatika un konfesionālās īpatnības), reliģisko ceremoniju formas, reliģiskās darbības mērķi un uzdevumi.

Likuma 1. pantā ir norādīts termina “reliģiskās konfesijas” (turpmāk – konfesijas) skaidrojums – pasaules reliģiju virzieni, kam ir sava tīcības apliecinājums, mācība un dogmatika, kā arī kulta tradīcijas.

Reliģiskās organizācijas atbilstoši Likuma 3. panta pirmajai daļai ir šajā likumā noteiktajā kārtībā reģistrētās draudzes, reliģiskās savienības (baznīcas) un diecēzes.

Likuma 3. panta otrajā daļā ir noteikts, ka draudzē uz brīvprātības principa pamata apvienojas vienas reliģijas vai konfesijas tīcīgie, lai noteiktā apdzīvotajā teritorijā veiktu reliģisko darbību, kā arī cita veida darbību, ievērojot spēkā esošos likumdošanas aktus.

No iepriekš minētā var redzēt, ka Likumā attiecībā uz reliģiskajām organizācijām – draudzēm piederīgajām personām tiek lietoti divi apzīmējumi: vienas reliģijas vai konfesijas tīcīgie.

Ievērojot *Latvijas Republikas Satversmes* 99. pantā noteikto, ikvienam ir tiesības uz domas, apziņas un reliģiskās pārliecības brīvību. Tātad, realizējot savas cilvēktiesības, reliģisko organizāciju likums garantē tiesības uz reliģijas brīvību, kas ietver tiesības brīvi noteikt savu attieksmi pret reliģiju (Likuma 2. panta pirmā daļa).

LELB uzskata, ka Likuma 7. panta trešās daļa neierobežo personas tiesības uz domas, apziņas un reliģiskās pārliecības brīvību, jo katra persona ir tiesīga izvēlēties savu piederību pie draudzes, kurā apvienojas vienas reliģijas tīcīgie, vai arī vienas konfesijas (kristībā – katoļi, pareizticīgie, luterāni un tml.) tīcīgie. Savukārt, neviens likums neliedz veidot reliģisko savienību desmit (vai vairāk) reliģiskajām organizācijām – draudzēm, ja tās apvieno vienas reliģijas tīcīgos.

[3.2] Izvērtējot Likuma 7. panta trešā daļas tiesību normas atbilstību Satversmes 91., 99. un 102. pantam, ir jāņem vērā *Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas* likuma 2. pantā noteikto, ka šī likuma uzdevums ir atbilstoši konstitucionālajām tradīcijām un Latvijas Republikas Satversmes 99. panta noteikumam, ievērojot **Baznīcas kā Latvijā tradicionālas reliģiskās organizācijas ilglaičīgu pastāvēšanu un izplatību Latvijas teritorijā**, atzīstot tās ieguldījumu un bagāto pieredzi sabiedrības fiziskās un garīgās veselības, izglītības, kultūras, sociālās palīdzības un citās jomās, tostarp aktīvo līdzdalību valstiskuma veidošanas procesā, kā arī ievērojot to, ka **Baznīcas valdījumā atrodas ievērojams nacionālas nozīmes kultūras un**

mākslas mantojums, regulēt valsts un Baznīcas tiesiskās attiecības un noteikt valsts un Baznīcas kopīgos uzdevumus sociālajā, tiesiskajā, izglītības un kultūras jomā.

Latvijas evaņģēliski luteriskā Baznīca apvieno 287 luterānu draudzes Latvijā, kurās ir reģistrētas 69 100 Baznīcāi piederīgas personas, tāpēc likumdevējs, nostiprinot Latvijas evaņģēliski luteriskās baznīcas tiesisko statusu, ir ņēmis vērā kristīgās ticības virziena īpatsvaru Latvijā un vēsturiskās tradīcijas, kas LELB piederīgajām luterānu draudzēm uzliek pienākumu saglabāt un uzturēt tai uzticētās nacionālās nozīmes kultūras un mākslas mantojumu.

[3.3.] Līdz ar to LELB ieskatā, sabiedrības iegūtais labums no šāda ierobežojumu garantē ne tikai kristīgās vērtību saglabāšanu, kas veido Latvijas identitāti, bet arī nacionālā kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu nākamajām paaudzēm. LELB draudžu īpašumā šobrīd ir 173 valsts un vietējās nozīmes arhitektūras pieminekļi un ievērojams skaits mākslas priekšmetu ar augstu kultūras vērtību, līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja arguments, *ka valsts bez pamata sniedz priekšroku tikai vienai reliģiskai savienībai konfesijas ietvaros, laujot tai iegūt baznīcas statusu*, ir klūdains un Latvijas Satversmes garam un Latvijas apstākļiem neatbilstošs.

[3.4.] Jāatzīmē, ka *Latvijas Republikas Satversmes* 102. pantā garantētās cilvēktiesības apvienoties biedrībās, politiskās partijās un citās sabiedriskās organizācijās jebkura fiziska vai juridiska persona – t.sk. reliģiskā organizācija, ir tiesīga izmantot, izveidojot biedrību un nodibinājumu atbilstoši *Biedrību un nodibinājumu likumam*. Saskaņā ar LELB rīcībā esošo informāciju citās Eiropas valstīs, piemēram, Īrijā, reliģiskās organizācijas juridiskās personas tiesības iegūst reģistrējoties kā nodibinājumi.

[3.5.] Ievērojot iepriekš 3. punktā norādīto, LELB pievienojas institūcijas, kas izdevusi apstrīdēto aktu – *Latvijas Republikas Saeimas* atbildes rakstā paustajam viedoklim un argumentiem, ka *Reliģisko organizāciju likuma* 7. panta otrs daļa un 8. panta ceturtā daļa atbilst *Latvijas Republikas Satversmes* 99. un 102. pantam, bet tiesvedība daļā par *Reliģisko organizāciju likuma* 7. panta trešās daļas atbilstību *Latvijas Republikas Satversmes* 91., 99. un 102. pantam būtu izbeidzama.

[4] Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas vērtības un mācība par Baznīcas vienību

[4.1] No reliģiskā viedokļa Baznīca nav biedrība, apvienība vai organizācija, ko izveido cilvēki, bet augošs organisms, ko ir dēstījis Dievs. Cilvēki var Baznīcāi pievienoties, bet nespēj to radīt. Vēstures gaitā ir notikušas sākotnējās Baznīcas šķelšanās un ir izveidojušās dažādas konfesijas. Tam pamatā bija tas, ka mācībai gadsimtu gaitā attīstoties, uzkrājās atšķirīgi skaidrojumi, kas noveda, tēlaini runājot, pie sākotnējās upes sadalīšanās vairākās straumēs, kurām tomēr ir kopīga izceļums. No garīgā viedokļa raugoties, tas ir nenormāls stāvoklis, jo Baznīca ir Ķermenis, kurā Kristus dzīvo pasaulei mūsu dienās. Sašķelts ķermenis ir ievainots ķermenis, tādēļ ekumeniskais process cenšas panākt Baznīcas atpakaļ apvienošanos.

[4.2] Latvijas evaņģēliski luteriskā Baznīca savos apliecību rakstos (*Vienprātības grāmatā*), kas izsaka tās vērtības un mācības pamatus, kas ir formulēti visai Kristietībai pamatā esošajās Apustuļu un Nīkajas ticības apliecībās, apliecināticību uz “vienu svētu vispāreju un apustulisku Baznīcu”, ko dibinājis mūsu Kungs Jēzus Kristus. Šī pārliecība pamatojas apustuļa Pāvila vārdos vēstulē Efēziešiem: “Viena miesa un viens Gars – tāpat kā vienai cerībai jūs savā aicinājumā esat aicināti – viens Kungs, viena ticība, viena kristība, viens Dievs un Tēvs visiem, kas ir pāri visiem, caur visiem un visos.” (Ef.4:4-6) Luteriskās reformācijas dibinātāji šīs vērtības ir apliecinājuši Augsburgas ticības apliecības 7.artikulā.

[4.3] Saskaņā ar vispārējās Kristus Baznīcas eklezioloģiskajiem principiem (Mateja ev. 16:18-19, Romiešiem 6:1-10, 8:15-17, 12:4-5, 16:16, Efēziešiem 1:22-23, 4:3-6) katrs kristītāis ir daļa vai loceklis no Kristus miesas (*communio sanctorum*), bet katra vietējā draudze (*ekklesia*) ir Kristus dibināta caur apustuļiem un viņu pēctečiem cauri laikiem un vēsturiskajiem procesiem, līdz ar to lokālā draudze ir Baznīcas (*ekklesia*) locekle un daļa līdzīgi kā draudzes loceklis ir daļa no draudzes, jo visa Baznīca pieder tās dibinātājam Jēzum Kristum, kurš ir mūsu Kungs un

Glābējs. Līdz ar to, saskaņā ar Svētajiem Rakstiem un kristīgajiem pamatprincipiem uz ko pamatojas luterānu konfesija, (un tā tas ir allaž bijis gan Livonijā, gan vēlāk esošajās Baltijas ev.lut. Baznīcās, kas šeit darbojās līdz 1922.gadam un pēc tam arī LELB pastāvēšanas laikā, gan arī LELB darbības laikā no 1944.gada līdz 1991.gadam) nevar būt vietējā draudze bez piederiņas Baznīcāi.

[4.4] Ja Baznīcas sadalīšanās konfesijās vēl ir pamatojama ar atšķirīgu mācības izpratni, tad daudz grūtāk ir pamatot, kādēļ būtu vajadzīgs sadalīt vienas konfesijas ticīgos, kuriem ir viena un tā pati ticības izpratne. To vēl varētu pamatot administratīvi, jo vienas konfesijas Baznīcāi nākas darboties dažādās valstīs. Tad var saprast, ka ir dažādu valstu luterānu Baznīcas. Taču vairāku vienas konfesijas Baznīcu veidošanu vienas valsts ietvaros var pamatot tikai ar cilvēku ambīcijām. Tas nesekmē sabiedrības saliedētību un nekalpo ne tautas labumam, ne Baznīcas formulēto mērķu sasniegšanai.

[5] Vēsturiskā liecība

[5.1] Evaņģēliski luteriskā Baznīca kopš Luteriskās reformācijas 16.gadsimtā ir apvienojuusi visus evaņģēliski luteriskai konfesijai piederiņos Livonijā, kas ietvēra tagadējo Latviju un Igauniju. Evaņģēliski luteriskā Baznīca bija teritoriāla konfesija, kura apvienoja savā teritorijā dzīvojošos visu tautību luterāņus.

[5.2] Vēsturiski Latvijas teritorijā bija gan tā saucamās patronāta, gan valsts vai Konsistorijas pārziņā esošās evaņģēliski luteriskās draudzes. Taču nekad nav bijis tā, ka kāda no draudzēm būtu ārpus Baznīcas kopības. Latvijas teritorijā esošās draudzes bija sadalītas vairākos konsistoriālos centros (piemēram, Kurzemes un Vidzemes Konsistorijas), taču evaņģēliski luteriskā konfesija nav bijusi sadrumstalota vairākās baznīcās. Konkrētajā teritorijā vai apgabalā bija tikai viena evaņģēliski luteriskā konfesija un tai piederošas draudzes. Lemšana pār draudžu īpašumiem vienmēr bija dalīta, nedaudz tiesības bija draudzēm, bet pamatā vai nu tās patroniem vai nu Konsistorijai vai valsts pilnvarotajiem pārstāvjiem. Līdz ar to arī agrāk kopīpašuma princips tīcīs konsekventi realizēts.

[5.3] Pēc Versāļas līguma rezultātā iegūtā valstiskuma Latvijā 1922.gadā izveidojās patstāvīga un kanoniski neatkarīga Latvijas evaņģēliski luteriskā Baznīca (LELB). Saskaņā ar 1928.gada LELB Satversmi, tā apvienoja visus Latvijā dzīvojošos evaņģēliski luteriskai konfesijai piederošos iedzīvotājus. Lai nepieļautu konfesijas sašķeltību, LELB Satversme ietvēra īpašu regulējumu mazākuma tautībām, vācu minoritātei, paredzot dalību LELB kopīgās lietās un pašpārvaldi, kas attiecas uz minoritātes draudžu administrāciju.

[5.4] LELB draudžu īpašumi bija arī visas LELB īpašumi. Pirmās Latvijas neatkarīgās valsts likumdošana paredzēja šādu konstrukciju kā kopīpašums. LELB, pieņemot Satversmes jau pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas 1991.gadā, kā arī jau vēl pirms tam, kad garīdznieku kustība Atdzīmšana un atjaunošanās strādāja pie jaunu LELB Satversmju principiem, vēlējās atjaunot šo principu. Tas arī tiek formulēts 1996.gadā un 1998.gadā pieņemtajās LELB Satversmēs un ir spēkā esošs 2007.g. pieņemtajā LELB Satversmē.

[5.5] Pēc 1940.gada un 1945.gada padomju okupācijas LELB turpināja darboties Latvijā, neskatoties uz nopietniem ierobežojumiem un Padomju valsts varas iejaukšanos Baznīcas dzīvē un pārvaldē. Saglabājās iepriekš minētais princips, ka LELB apvieno visus Latvijā dzīvojošos luterāņus.

[5.6] Atgūstot Latvijas Republikas valstiskumu, arī LELB atguva pašnoteikšanos un savā Satversmē un reālajā darbībā turpināja apvienot evaņģēliski luteriskai konfesijai piederošos Latvijas iedzīvotājus.

[5.7] Pēc neatkarības pasludināšanas Latvijā ir izveidojušās vairākas draudzes un apvienības, kurās pretendēja uz piederiņu evaņģēliski luteriskai konfesijai, tomēr tās nav spējušas (ar atsevišķiem izņēmumiem) 10 gadu laikā apliecināt savu ilglaicību. Latvijas Republikas likumdošanā paredzētais 10 gadu pārreģistrācijas periods ir bijis ļoti noderīgs un apliecinājis to,

ka tas ir pamatots. LELB bieži vien ir nācīes saskarties ar no LELB atšķelušos draudžu locekļu rīcību, kas kaitē ne tikai Baznīcas vienotībai, bet arī ceļ nemieru un šķēl visu Latvijas sabiedrību. Konfesijas sadrumstalotība neveicina pilsonisko un reliģisko vienotību, bet vēl vairāk sašķeļ mūsu jau tā sadrumstaloto sabiedrību. Līdz ar to jāsecina, ka nav saskatāms labums, kādu iegūtu sabiedrība, ja tiktu atcelti Reliģisko organizāciju likumā noteiktie ierobežojumi reliģisko organizāciju reģistrācijai, kas LELB ieskatā ir samērīgi un pilnībā atbilst arī *Latvijas Republikas Satversmes* ne tikai iepriekš uzskaitītajiem pantiem, bet arī tās 116.pantam.

[5.8] Ja atbilstoši *Reliģisko organizāciju likuma* prasībām 10 draudzes, kas darbojas ārpus LELB pēc 10 gadu pārreģistrācijas perioda vēlētos izveidot reliģisko savienību (baznīcu), tad tā būtu uzskatāma par citu reliģijas virzienu, jo tai būs no tradicionālās luterāņu konfesijas atšķirīga mācības izpratne, prakse un atšķirīgi rituāli. Tai būs tiesības reģistrēties kā atsevišķai baznīcāi, jo valsts nevar iejaukties baznīcas iekšējās lietās un noteikt piederību konfesijai – ja atbilstoši likuma prasībām 10 draudzes, kas ir ārpus Latvijā reģistrētām konfesijām (baznīcām) vēlēsies izveidot savienību (baznīcu), tad valstij jāpieņem, ka šī Baznīca pārstāv jaunu reliģijas virzienu. Līdz ar to LELB nesaskata nekādu *Reliģisko organizāciju likuma* 7. panta trešās daļas neatbilstību *Latvijas Republikas Satversmes* 91., 99. un 102. pantam. LELB ieskatā šī *Reliģisko organizāciju likuma* 7. panta trešās daļa tikai nodrošina to, ka nevar tikt reģistrēta otra tāda pati baznīca kā LELB – ar tādu pašu nosaukumu, mācību un mērķi, ar tādām pašām tiesībām vai tiesību pārmantojamību kā tas normatīvajos aktos ir noteikts par LELB. Tai nepārprotami būs jāatšķiras no LELB, lai to varētu uzskatīt par atsevišķu reliģijas virzienu, ar savu, no LELB atšķirīgu mācību.

Ievērojot iepriekš minēto, kā arī *Latvijas Republikas Satversmes* preambulā norādīto, ka kristīgās vērtības ir viens no Latvijas identitāti veidojošiem faktoriem, LELB aicina, izvērtējot 7. panta otrās daļas un 8. panta ceturtās daļas atbilstību *Latvijas Republikas Satversmes* 99. un 102.pantam un *Reliģisko organizāciju likuma* 7. panta trešās daļas atbilstību *Latvijas Republikas Satversmes* 91., 99. un 102. pantam, izturēties atbildīgi pret nākamajām paaudzēm, lai saglabātu un uzturētu mums uzticēto kultūrvēsturisko vērtību, kristīgo tradīciju mantojumu un luterāņu Baznīcas vienotību Latvijā.

Nemot vērā iepriekš minēto, LELB lūdz Satversmes tiesu:

1. Atzīt *Reliģisko organizāciju likuma* 7. panta otro daļu un 8. panta ceturto daļu par atbilstošu *Latvijas Republikas Satversmes* 99. un 102.pantam
2. Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 29.panta pirmās daļas 6.punktu, izbeigt tiesvedību daļā par *Reliģisko organizāciju likuma* 7. panta trešās daļas atbilstību *Latvijas Republikas Satversmes* 91., 99. un 102. pantam, bet, ja tiesvedība šajā daļā netiek izbeigta, atzīt *Reliģisko organizāciju likuma* 7. panta trešo daļu par atbilstošu *Latvijas Republikas Satversmes* 91., 99. un 102. pantam.

Ar cieņu,

Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas Virsvaldes sekretārs

Romāns Ganiņš

